

BÁO CÁO THAM LUẬN

Công tác quản lý môi trường trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh

(Tài liệu Phục vụ Hội nghị Tổng kết công tác năm 2024 và triển khai nhiệm vụ năm 2025 của Ngành tài nguyên và môi trường)

Bên cạnh mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội, Thành ủy, Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh luôn đặt trọng tâm xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh phát triển bền vững, ứng phó với biến đổi khí hậu gắn với triển khai các chương trình, nhiệm vụ trọng điểm của Thành phố như Chương trình Giảm ô nhiễm môi trường giai đoạn 2020-2030, Chỉ thị số 19-CT/TU của Ban Thường vụ Thành ủy về Cuộc vận động người dân Thành phố không xả rác ra đường và kênh rạch vì Thành phố sạch, xanh và thân thiện môi trường, Kế hoạch hành động ứng phó với biến đổi khí hậu giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn 2050 và đặc biệt là gắn với triển khai Luật Bảo vệ môi trường năm 2020.

* Công tác quản lý môi trường tại Thành phố Hồ Chí Minh

Trong bối cảnh Thành phố phát triển nhanh chóng về dân số, kinh tế, xã hội, các mục tiêu và giải pháp bảo vệ môi trường trước hết được chú trọng lồng ghép vào định hướng quy hoạch của Thành phố, gắn với định hướng phát triển của tất cả các ngành, các lĩnh vực (nông nghiệp, công nghiệp, dịch vụ, xây dựng, phát triển hạ tầng đô thị...) nhằm đảm bảo các tiêu chí của thành phố phát triển bền vững, ứng phó biến đổi khí hậu: (1) Phát triển không gian xanh, công trình xanh; (2) Phát triển giao thông xanh; (3) Quản lý chất thải theo hướng kinh tế tuần hoàn, kiểm soát tốt ô nhiễm; (4) Phòng ngừa, kiểm soát ô nhiễm; (5) Quản lý nước và nguồn tài nguyên; (6) Bảo tồn hệ sinh thái, cảnh quan tự nhiên; (7) Nâng cao nhận thức cộng đồng dân cư và doanh nghiệp về bảo vệ môi trường, xanh hóa sản xuất và tiêu dùng.

Về định hướng quy hoạch, Thành phố tính toán đến các yếu tố hạ tầng đô thị đảm bảo kiểm soát ô nhiễm, ứng phó biến đổi khí hậu, bảo tồn cảnh quan, hệ sinh thái tự nhiên của Thành phố trong thực hiện Đồ án điều chỉnh quy hoạch chung thành phố đến năm 2040, tầm nhìn đến năm 2060 và các định hướng phát triển ngành, cụ thể:

- Chú trọng bảo tồn các hệ sinh thái tự nhiên của Thành phố¹ cùng với định hướng phát triển ngành du lịch theo hướng du lịch sinh thái, phát triển các đô thị sinh thái, xây dựng "hành lang xanh" dọc sông Sài Gòn, phát triển các không gian xanh tại đô thị..

- Quy hoạch, đầu tư hạ tầng kỹ thuật đô thị và các công trình bảo vệ môi trường đảm bảo đáp ứng kiểm soát ô nhiễm không khí, nước thải, chất thải rắn².

Về ngăn ngừa, kiểm soát ô nhiễm, cải thiện chất lượng môi trường, xây dựng cộng đồng thân thiện môi trường

Nghị quyết Đại hội Đảng bộ Thành phố lần thứ XI nhiệm kỳ 2020-2025 đề ra 03 Chương trình đột phá và 01 Chương trình trọng điểm phát triển; trong đó, Chương trình Giảm ô nhiễm môi trường giai đoạn 2020-2030³ là một trong 13 đề án, chương trình thuộc Chương trình đột phá phát triển hạ tầng Thành phố Hồ Chí Minh với mục tiêu duy trì và nâng chất các chỉ tiêu giai đoạn trước, đảm bảo vệ sinh môi trường và ngăn ngừa kiểm soát ô nhiễm, đồng thời tăng cường cây xanh, mảng xanh, thúc đẩy xanh hóa sản xuất, xanh hóa tiêu dùng, phát triển giao thông xanh, năng lượng xanh tiến tới xây dựng Thành phố xanh, thân thiện môi trường và thích ứng với biến đổi khí hậu. Chương trình xác định 03 nhóm mục tiêu với 20 chỉ tiêu cụ thể, gồm: **13 chỉ tiêu về kiểm soát ô nhiễm** (nước thải, khí thải, chất thải rắn, tiếng ồn) từ hoạt động sản xuất, thương mại, dịch vụ và dân sinh; **03 chỉ tiêu về giáo dục và truyền thông** về bảo vệ môi trường và ứng phó biến đổi khí hậu; **04 chỉ tiêu khác về nước sạch, giảm khai thác nước dưới đất; năng lượng sạch; rừng và cây xanh...** Việc triển khai các chương trình, nhiệm vụ cũng đồng thời bám sát việc triển khai Luật Bảo vệ môi trường năm 2020.

Trong giai đoạn vừa qua, thực hiện chỉ đạo của Thành ủy, Ủy ban nhân dân Thành phố, công tác triển khai Luật Bảo vệ môi trường có sự tham gia của cả hệ thống chính trị Thành phố. Sở ngành, Ủy ban nhân dân các quận huyện và thành phố Thủ Đức với sự hỗ trợ của Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố và các tổ chức thành viên các cấp đã nỗ lực khắc phục các khó khăn, đồng loạt triển khai các kế hoạch, chương trình nhằm hoàn thành các chỉ tiêu, mục tiêu đã đề ra, bước đầu đạt một số kết quả trọng tâm về:

(i) Công tác tăng cường bồi dưỡng nguồn nhân lực thực hiện công tác quản lý môi trường được triển khai qua các khóa tập huấn, hội nghị tập huấn phối hợp

¹ Bao gồm hệ sinh thái rừng ngập mặn vùng cửa sông ven biển Cần Giờ; hệ sinh thái rừng Đông Nam Bộ thuộc khu Địa đạo Củ Chi; hệ sinh thái thủy vực và hệ sinh thái đô thị

² Phát triển hạ tầng giao thông xanh; hệ thống thu gom và xử lý nước thải đô thị; các khu tái chế, xử lý chất thải rắn; mạng lưới các trạm trung chuyển chất thải; mạng lưới quan trắc, giám sát chất lượng môi trường...

³ Thành phố ban hành Quyết định số 1055/QĐ-UBND ngày 29 tháng 3 năm 2021 về Chương trình Giảm ô nhiễm môi trường giai đoạn 2020 - 2030

giữa Sở Tài nguyên và Môi trường, Sở Nội vụ, Bộ Tài nguyên và Môi trường và các dự án hợp tác quốc tế.

(ii) Công tác tuyên truyền vận động nhân dân tham gia bảo vệ môi trường, xây dựng và nhân rộng các mô hình bảo vệ môi trường dựa vào cộng đồng được triển khai một cách đồng bộ, thống nhất, thường xuyên trên toàn địa bàn Thành phố, đa dạng hóa và đổi mới hình thức, tăng cường truyền thông trên nền tảng số, duy trì tổ chức hàng năm sự kiện Ngày hội Sống Xanh và Tháng hành động vì môi trường với sự tham gia của cả hệ thống chính trị, các Sở ngành, chính quyền, Mặt trận và các tổ chức chính trị xã hội các cấp, góp phần tạo chuyển biến tích cực về ý thức bảo vệ môi trường, cải thiện chất lượng vệ sinh môi trường, nhân rộng các mô hình bảo vệ môi trường, chuyển hóa các điểm ô nhiễm dựa vào cộng đồng, xây dựng khu dân cư sạch, xanh và thân thiện môi trường⁴. Sở Tài nguyên và Môi trường và Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố phối hợp với 33 tổ chức tôn giáo trên địa bàn Thành phố phát huy vai trò của cộng đồng tôn giáo trong tuyên truyền, vận động chức sắc, tín đồ và nhân dân bảo vệ môi trường, ứng phó biến đổi khí hậu, tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường tại địa phương⁵; Công tác bảo vệ môi trường, giáo dục và truyền thông về bảo vệ môi trường trong trường học cũng được Sở Giáo dục và Đào tạo và Sở Tài nguyên và Môi trường đẩy mạnh thông qua Chương trình xây dựng Trường học Xanh với bộ tiêu chí đánh giá cụ thể⁶. Đồng thời, để đánh giá hiệu quả các chương trình truyền thông, Ủy ban nhân dân Thành phố đã phân công Viện nghiên cứu phát triển phối hợp Sở Tài nguyên và Môi trường tổ chức điều tra khảo sát đánh giá sơ kết, kết quả năm 2024 cho thấy đến nay 98,2% hộ gia đình trên địa bàn thành phố được tiếp cận thông tin về bảo vệ môi trường, và ứng phó biến đổi khí hậu, 88,8% hộ gia đình áp dụng những hành vi bảo vệ môi trường đơn giản trong cuộc sống hàng ngày, chưa đạt chỉ tiêu giai đoạn 2020 - 2030 nhưng đã chuyển biến tích cực hơn so với đầu kỳ (năm 2020).

(ii) Công tác ngăn ngừa, kiểm soát ô nhiễm môi trường được chú trọng triển khai gắn với công tác thẩm định báo cáo đánh giá tác động môi trường, cấp giấy phép môi trường⁷, kiểm tra giám sát vận hành thử nghiệm các công trình xử lý

⁴ Thực hiện Chỉ thị số 19-CT/TU của Ban Thường vụ Thành ủy từ năm 2021 đến nay, Thành phố đã rà soát, ghi nhận phát sinh 836 điểm ô nhiễm do tồn đọng rác thải, đã giải tỏa được 771 điểm ô nhiễm, đạt tỷ lệ 92,22%, đã chuyển hóa được 592 điểm thành khu sinh hoạt cộng đồng (công viên, vườn hoa, sân chơi thể thao...)

Sở Tài nguyên và Môi trường và Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố triển khai Hội thi công trình sạch, xanh và thân thiện môi trường, qua 03 năm có 1.825 công trình dự thi cấp quận, huyện, thành phố Thủ Đức, 136 sản phẩm công trình dự thi cấp Thành phố và có 105 sản phẩm đoạt giải. Hiện nay, toàn Thành phố đã và đang duy trì gần 2.000 điểm, công trình sạch - xanh - thân thiện môi trường.

⁵ Từ 2020 đến nay 163 mô hình bảo vệ môi trường tiêu biểu của các tổ chức tôn giáo được biểu dương.

⁶ Đến nay trên địa bàn Thành phố có 293 trường được địa phương đề xuất và 105 trường được khen thưởng, công nhận Trường học Xanh cấp thành phố.

⁷ Từ ngày 01 tháng 01 năm 2022 đến nay, trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh đã cấp 11 Quyết định phê duyệt báo cáo đánh giá tác động môi trường và 1.157 giấy phép môi trường, trong đó có 343 giấy phép môi trường thuộc thẩm quyền của Ủy ban nhân dân Thành phố (Ủy ban nhân dân Thành phố, Sở Tài nguyên và Môi trường,

chất thải; từng bước rà soát cập nhật, xây dựng cơ sở dữ liệu nguồn thải; duy trì công tác quan trắc, giám sát chất lượng môi trường và các nguồn thải lớn; thanh tra, kiểm tra việc tuân thủ các quy định về bảo vệ môi trường của các cơ sở sản xuất kinh doanh dịch vụ; nỗ lực đẩy nhanh các dự án thu gom, xử lý nước thải đô thị; xây dựng quy trình ứng phó sự cố chất thải; đẩy mạnh phát triển công viên công cộng, phát động trồng cây xanh, tạo mảng xanh đến từng cơ quan, công sở, trường học hộ gia đình. Trong công tác kiểm soát ô nhiễm, Thành phố đặc biệt chú trọng tăng cường kiểm soát ô nhiễm môi trường không khí, đã phân công cụ thể các Sở ngành, địa phương triển khai đồng bộ các giải pháp với *05 chỉ tiêu giảm phát thải đối với mỗi ngành, lĩnh vực (giao thông, công nghiệp, xây dựng, nông nghiệp, dân sinh)*; trong đó tập trung xây dựng và triển khai *Đề án kiểm soát khí thải phương tiện giao thông* (– lĩnh vực được xác định có đóng góp quan trọng trong ô nhiễm không khí thành phố), giai đoạn 1 nghiên cứu, xây dựng *chính sách nhằm hỗ trợ, khuyến khích chuyển đổi phương tiện giao thông công cộng* (gồm: xe buýt công cộng, xe taxi, xe mô tô công nghệ và xe phi cơ giới) *sử dụng năng lượng xanh* trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh

(iii) Tiếp tục hoàn thiện và nâng cao hiệu quả công tác quản lý tổng hợp chất thải rắn theo hướng kinh tế tuần hoàn: từ thường xuyên rà soát, xử lý, chuyển hóa các điểm ô nhiễm do thải bỏ rác không đúng quy định; thực hiện đầu tư đồng bộ các trang thiết bị thu gom, vận chuyển, trung chuyển chất thải rắn sinh hoạt theo công nghệ tiên tiến, hiện đại, ép kín, đạt tiêu chuẩn môi trường đến hỗ trợ thúc đẩy các dự án kinh tế tuần hoàn đối với chất thải, thực hiện các giải pháp về chuyển đổi công nghệ xử lý chất thải rắn sinh hoạt của các nhà máy hiện hữu và đầu thầu lựa chọn nhà máy xử lý chất thải rắn sinh hoạt mới; đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý chất thải rắn; Sở Tài nguyên và môi trường đã tham mưu Ủy ban nhân dân Thành phố ban hành kế hoạch phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn giai đoạn 2023-2025; quy định giá cụ thể đối với dịch vụ thu gom, vận chuyển và xử lý chất thải rắn sinh hoạt đảm bảo phù hợp với Luật Bảo vệ Môi trường năm 2020 và các văn bản pháp luật liên quan; triển khai nhiều giải pháp để thúc đẩy tiêu dùng các sản phẩm thân thiện, hạn chế việc sử dụng các sản phẩm nhựa dùng một lần, giảm thiểu chất thải nhựa.

(iv) Tiếp tục công tác quản lý tài nguyên nước, khoáng sản, biển đảo, đặc biệt là phòng chống khai thác cát trái phép. Quản lý, cấp phép khai thác tài nguyên nước dưới đất hợp lý theo hướng tiết kiệm, hiệu quả; triển khai điều tra, đánh giá khả năng tiếp nhận nước thải, sức chịu tải các sông trên địa bàn thành phố, đề xuất, cập nhật điều chỉnh phân vùng các nguồn tiếp nhận nước thải; lập hành lang bảo vệ nguồn nước, công bố chức năng nguồn nước và thực hiện tổng kiểm kê tài nguyên nước

trên địa bàn Thành phố; thực hiện có hiệu quả công tác thu phí bảo vệ môi trường đối với nước thải công nghiệp, giá dịch vụ thoát nước và xử lý nước thải trên địa bàn Thành phố. Thành phố cũng đồng thời tăng cường phối hợp liên tỉnh trong quản lý lưu vực thông qua kế hoạch liên tỉnh với Bình Dương, Long An⁸.

(vi) Tăng cường năng lực ứng phó biến đổi khí hậu trên địa bàn Thành phố thông qua việc nghiên cứu xây dựng quy trình, thủ tục, biểu mẫu thẩm định kết quả kiểm kê khí nhà kính cấp cơ sở; triển khai nhiệm vụ của Kế hoạch hành động ứng phó với biến đổi khí hậu giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn đến 2050; Kế hoạch thực hiện Thỏa thuận Paris trên địa bàn Thành phố. Vì sự phát triển toàn diện và bền vững, Thành phố cũng đã thực hiện chương trình hợp tác giữa Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh và Ngân hàng Thế giới trong đó có xây dựng Chương trình đô thị các-bon thấp cho Thành phố Hồ Chí Minh với các dự án giảm phát thải Cacbon có tính khả thi cao. Trên cơ sở Nghị quyết 98 về chính sách đặc thù cho TP.HCM, Thành phố cũng đang nghiên cứu xây dựng Đề án Thí điểm Cơ chế Tài chính thực hiện giảm phát thải khí thải nhà kính theo các cơ chế trao đổi, bù trừ tín chỉ cacbon trên địa bàn.

(vii) Đồng thời, Thành phố tiếp tục đặt trọng tâm bảo tồn và phát triển hệ sinh thái rừng ngập mặn Cần Giờ. Qua hơn 45 năm nỗ lực phục hồi, bảo vệ và phát triển, hệ sinh thái rừng ngập mặn Cần Giờ đã được phục hồi hoàn toàn, được đánh giá là khu rừng ngập mặn được phục hồi nhanh với quy mô lớn từ sức người, có chỉ số đa dạng sinh học cao trong khu vực, góp phần quan trọng trong bảo vệ tài nguyên rừng, bảo tồn đa dạng sinh học và ứng phó biến đổi khí hậu.

*** Kết luận**

Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 với nhiều điểm mới, cải cách thể chế về môi trường đã tạo nhiều thuận lợi cho công tác bảo vệ môi trường tại các địa phương cũng như Thành phố Hồ Chí Minh từ cải cách thủ tục hành chính, đồng bộ và pháp lý hóa các công cụ quản lý môi trường, kiểm soát chặt chẽ hơn các hoạt động gây ô nhiễm môi trường; thúc đẩy giảm thiểu, phân loại, tái sử dụng tái chế chất thải theo mô hình kinh tế tuần hoàn đến phát huy các nguồn lực xã hội trong công tác quản lý bảo vệ môi trường.

Trong giai đoạn vừa qua, với sự chỉ đạo của Thành ủy, Ủy ban nhân dân thành phố, công tác quản lý môi trường trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh đã phát huy được sự tham gia của cả hệ thống chính trị, với sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy các cấp, sự phối hợp chặt chẽ giữa chính quyền các cấp và hệ thống Mặt

⁸ Kế hoạch liên tỉnh về tăng cường phối hợp kiểm soát và giải quyết ô nhiễm tuyến kênh Ba Bò và tuyến suối Nhum - suối Xuân Trường - suối Cái giai đoạn 2022 – 2025 giữa thành phố Hồ Chí Minh và tỉnh Bình Dương; Kế hoạch liên tỉnh về tăng cường phối hợp kiểm soát và giải quyết ô nhiễm môi trường tại khu vực kênh giáp ranh thành phố Hồ Chí Minh – Long An giai đoạn 2024 – 2030 nhằm tăng cường công tác kiểm soát ô nhiễm khu vực giáp ranh giữa thành phố Hồ Chí Minh và tỉnh Long An.

trận, đoàn thể các cấp, qua đó đã đạt được một số kết quả tích cực về nâng cao nhận thức cộng đồng doanh nghiệp và nhân dân về bảo vệ môi trường; cải thiện chất lượng vệ sinh môi trường, chuyển hóa các điểm ô nhiễm do tồn đọng rác thải, 100% chất thải rắn được thu gom, xử lý đúng quy định; 100% lực lượng thu gom rác dân lập chuyển đổi mô hình hoạt động, thành lập Hợp tác xã/Doanh nghiệp/Tổ chức có tư cách pháp nhân; cơ bản kiểm soát ô nhiễm từ nguồn thải từ các cơ sở sản xuất, kinh doanh, dịch vụ; giải quyết đúng hạn 100% hồ sơ thủ tục hành chính thuộc lĩnh vực môi trường; từng bước ứng dụng công nghệ thông tin, chính quyền điện tử, chuyển đổi số trong lĩnh vực tài nguyên môi trường hỗ trợ hiệu quả công tác quản lý môi trường, tiếp nhận thông tin phản ánh người dân, thực hiện các thủ tục hành chính trực tuyến, quản lý dữ liệu nguồn thải, truyền thông về bảo vệ môi trường...

Nguồn kinh phí triển khai các nhiệm vụ, đề án thực hiện Chương trình Giảm ô nhiễm môi trường giai đoạn 2020-2030 được bố trí trong dự toán chi ngân sách hàng năm theo phân cấp ngân sách nhà nước hiện hành và các nguồn vốn huy động hợp pháp khác theo quy định của pháp luật tạo điều kiện các địa phương chủ động triển khai các hoạt động theo phân cấp. Bên cạnh đó, Thành phố cũng đã và đang chú trọng huy động các nguồn lực hỗ trợ trong và ngoài nước, đặc biệt nguồn vốn, hỗ trợ ngoài ngân sách để thực hiện đầu tư các giải pháp công trình như: đầu tư thùng rác, nhà vệ sinh công cộng, nhà máy xử lý chất thải rắn, chất thải nguy hại, nhà máy xử lý nước thải đô thị...

Bên cạnh các kết quả đã đạt được, công tác bảo vệ môi trường trên địa bàn thành phố vẫn còn các hạn chế cần phải khắc phục như: vẫn còn tình trạng thải bỏ rác bừa bãi tại một số tuyến đường, khu vực công cộng..; ô nhiễm kênh rạch, ô nhiễm không khí chưa được cải thiện triệt để.. Hạ tầng kỹ thuật đô thị (hệ thống thu gom, xử lý nước thải đô thị, phương tiện thu gom rác, hệ thống trạm trung chuyển rác, mạng lưới các trạm quan trắc liên tục tự động...) còn hạn chế, chưa đồng bộ chưa đảm bảo theo yêu cầu, chưa đáp ứng tốc độ đô thị hóa và gia tăng dân số gây khó khăn cho công tác kiểm soát ô nhiễm.

Các hạn chế liên quan đến các khó khăn về đặc điểm về dân cư (dân số tăng nhanh, mật độ dân số cao nhất cả nước, trong đó có lượng lớn dân cư từ các địa phương khác đến sinh sống, học tập, làm việc) gây quá tải hạ tầng đô thị, đồng thời cũng gây khó khăn cho công tác truyền truyền, vận động; hạn chế trong công tác xử phạt đối với các hành vi gây ô nhiễm, hành vi vi phạm về vệ sinh môi trường nơi công cộng; các dự án thu gom xử lý nước thải đô thị, xử lý chất thải rắn, đầu tư nâng cao năng lực quan trắc môi trường chậm triển khai do các khó khăn về nguồn vốn, pháp lý..

Hơn lúc nào hết, công tác quản lý môi trường được Thành phố tiếp tục được chú trọng, lồng ghép một cách đầy đủ trong quá trình quy hoạch, phát triển kinh tế - xã hội, theo hướng tổng hợp, đa ngành, đa mục tiêu, liên vùng nhằm

phát huy tối đa các tiềm năng tự nhiên, kinh tế, xã hội, tăng kiểm soát các tác động tiêu cực về mặt môi trường, hướng đến xây dựng Thành phố sạch, xanh, thân thiện môi trường, phát triển bền vững và thích ứng tốt với biến đổi khí hậu.

Theo chỉ đạo của Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, trong năm 2025 các Sở ngành, Ủy ban nhân dân các quận, huyện, thành phố tập trung rà soát, đẩy nhanh tiến độ và nâng cao hiệu quả triển khai thực hiện các các giải pháp, nhiệm vụ đảm bảo hoàn thành các chỉ tiêu Chương trình Giảm ô nhiễm môi trường giai đoạn 2020 - 2030, trong đó tập trung triển khai các giải pháp nhằm đảm bảo chỉ tiêu về tỷ lệ xử lý chất thải rắn bằng công nghệ đốt phát điện và tái chế; chuyển đổi phương tiện thu gom; trạm trung chuyển đáp ứng yêu cầu kỹ thuật và bảo vệ môi trường...; đánh giá cụ thể kết quả thực hiện làm cơ sở xây dựng kế hoạch triển khai hiệu quả công tác quản lý môi trường cho giai đoạn 2025 - 2030./.